

1.3. Joukkoliikenne

Sitovuus toimintakate	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot	17 588 443	17 556 200	17 364 900	17 556 900	17 637 900
Toimintamenot	-23 661 158	-25 052 900	-25 393 500	-25 736 600	-25 800 200
Toimintakate	-6 072 715	-7 496 700	-8 028 600	-8 179 700	-8 162 300

Toiminnan kuvaus

Joukkoliikenne palveluysikkö vastaa liikennepalvelulain mukaisista joukkoliikenteen toimivaltaisen viranomaisen tehtävistä ja seudullisen joukkoliikenteen järjestämisestä Päijät-Hämeen kunnissa Lahden seudun joukkoliikenteen yhteistoimintasopimuksen ja liikenteen järjestämistapa päätösten mukaisesti. Lisäksi joukkoliikenneyksikkö vastaa Lahden kaupungin koulukuljetusten suunnittelusta ja kilpailutuksesta, sekä talouden osalta Lahden kaupungin kaupunkipyöräjärjestelmästä. Palveluysikkö on osa kaupunkitekniikan palvelualueita ja toimii Lahden seudun joukkoliikennelautakunnan alaisuudessa.

Palveluysikön määrärahavaraus sisältää seudullisen joukkoliikenteen järjestämisen kustannukset, sisältäen liikennöintikustannukset, lippu-, maksu- ja informaatiojärjestelmän kustannukset, joukkoliikennelautakunnan kustannukset, yksikön muut toimintakulut ja joukkoliikenteen viestinnän ja markkinoinnin. Seudullisten kustannusten lisäksi määrärahavaraus sisältää Lahden kaupungin omia kustannuksia kaupunkipyöräjärjestelmän, koulukuljetusten suunnittelun ja kilpailutuksen, sekä Lahden kaupungin työsuhdematkalippujen osalta. Määrärahoissa on myös varauduttu ennakoituihin indeksikorotuksiin, sekä osittaiseen valtionavustusten laskuun.

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Uudistettu linjasto astui voimaan kokonaisuudessaan vuonna 1.7.2022 ja 2022-2023 talviliikenne oli ensimmäinen täysi aikataulukausi uudella linjastolla. Elokuussa 2023 reitteihin ja aikatauluihin on tehty pieniä muutoksia edellisen talven kokemusten ja palautteen perusteella. Vuorotarjontaan on tehty myös lisäyksiä ensisijaisesti elinkeinoelämän tarpeisiin perustuen alueille, joissa työpaikkojen määrä on kasvussa tai nykyinen palvelutarjonta on yritysten näkökulmasta vaikeuttanut työvoiman saatavuutta. Lisäksi käyttäjämääriltään vähäisempiin vuoroihin on tehty jäsenkuntia kuunnellen myös vähennyksiä tai reitti- ja aikataulumuutoksia, joilla käyttäjämäärää pyritään kasvattamaan ja subventiotasoa laskemaan.

Vuoden 2023 aikana päätöksentekoon tuotava Lahden seudun liikenteen uusi tavoitepalvelutaso huomioi edellisen selvityksen jälkeen maankäytössä tapahtuneet muutokset. Työn lopputulos ei ole sitova vaan pitkän aikavälin tavoite, joka ohjaa jatkossa linjasto- ja aikataulusuunnittelua tutkittuun tietoon perustuen. Mahdolliset isommat muutokset reiteissä tai aikatauluissa päätetään erikseen jäsenkuntien resurssit ja tahtotilat huomioiden, joko hankintoja käynnistäessä tai aikataulukausien vaihtuessa.

Kesällä 2022 alkaneet uudet liikennöintisopimukset ovat lisänneet sähköisen linja-autokaluston määrää Lahden kaupunkiliikenteessä. Linja-autokalusto sähköistyy markkinaehtoisesti kustannusten ohjaamana ja laskee kaupunkiliikenteen kustannuksia liikenteestä riippuen noin 5-10% verrattuna diesel tai biodiesel käyttövoimilla ajettuun liikenteeseen.

Vuosina 2021-2023 on edistetty MAL-sopimuksen toimenpiteitä. MAL-sopimuksen toimenpiteiden toteuttamisella on saatu aikaisempaa korkeampia joukkoliikenteen valtionavustuksia. Vuoden 2024 osalta varaudutaan kartoittamaan ja toteuttamaan uuden MAL-sopimuksen toimenpiteitä.

Vuosina 2020-2022 COVID-19 pandemia on vaikuttanut merkittävästi joukkoliikenteen matkustamiseen ja lipputuloihin, jonka vaikutuksiin on saatu valtion koronatukea. Vuoden 2022 loppupuolelta lähtien matkustus ja lipputulot ovat palautuneet merkittävästi ja vuoden 2023 ensimmäisellä puoliskolla matkustaminen ja lipputulot ovat ylittäneet pandemiaa edeltäneen tason. Korona-avustukset ovat päättyneet vuodesta 2023 alkaen.

2022 helmikuussa alkanut Ukrainan sota ja sitä seurannut kustannuskehitys ja inflaatio ovat nostaneet joukkoliikenteen kustannuksia merkittävästi. Kustannusindeksin mukainen liikennöintikustannusten nousu vuodesta 2020 vuoteen 2023 on ollut lähes +20%. Polttoaineiden hintakehitys on toistaiseksi tasaantunut, mutta työnkustannuksiin on odotettavissa nousua tulevina vuosina työehtosopimuksiin sovittujen korotuksien kautta. Korkokustannusten ennakoidaan pysyvän vuonna 2024 aikaisempaa korkeammalla tasolla.

Kesällä 2023 julkaistun uuden hallitusohjelman tarkat vaikutukset joukkoliikenneyksikön vuoden 2024 talouteen eivät ole talousarvion valmistelun aikaan tarkasti tiedossa. Joukkoliikenteen arvonlisävero on hallitusohjelman mukaan nousemassa hallituskauden aikana 10%:sta 14%:iin. Tarkasta ajankohdasta tai ALV-muutoksen mahdollisesta kompensoinnista joukkoliikenteen valtionavustusten kautta ei ole vielä tietoa. Hallitusohjelman vaikutukset yleisesti joukkoliikenteen valtionavustusten tasoon eivät ole vielä tiedossa talousarviota valmistellessa vaan tarkentuvat hallitustyön edetessä ja MAL-neuvotteluiden seurauksena. Hallitusohjelman mukaan liikennepolttoaineiden hinta ei nouse hallituksen toimenpiteiden takia.

Kaupunkipyöräjärjestelmän laajentaminen ja lipputuotteiden kehittäminen kaudelle 2023 on lisännyt alkukauden

matkamääriä ja lipputuloja merkittävästi. Vuonna 2024 kaupunkipyöräjärjestelmän vuosikustannukset laskevat ensimmäisistä indeksitarkistuksista huolimatta, koska sopimuksen aloitukseen ja laajennusoption käyttöönottoon painottuneet suuremmat maksuerät on suoritettu vuosina 2022-2023.

Toiminnan painopistealueet

Yleisen inflaatiokorjauksen ja viime vuosina voimakkaasti nousseiden liikennöintikustannusten myötä lippuhintojen korotuksiin on merkittävää painetta, mikäli nykyinen hinnoittelu, markkinointiin tehtävät panostukset ja lipputuotteiden muu kehittäminen eivät nosta lipputuloja riittävästi suhteessa kohonneisiin kustannuksiin. Lippujen hinnoittelun muutoksien tarvetta ja tapoja selvitetään vuoden 2024 aikana, kun 1.3.2023 käyttöön otetusta nykyisestä hinnoittelusta saadaan riittävästi kokemusta muutosten luotettavaa vaikutustenarviointia varten. Uusien MAL-neuvotteluiden ja uuden hallitusohjelman vaikutuksia joukkoliikenteen talouteen seurataan 2024 aikana.

Lippu-, maksu- ja informaatiojärjestelmää kehitetään pitkäjänteisesti ja kestävästi, huomioiden muuttuneet liikkumistarpeet, sääntely ja kustannustaso. Järjestelmiin tehtyä kehitystyötä jatketaan ja kehityksellä pyritään myös laskemaan järjestelmäkustannuksia mahdollistamalla vanhojen taustajärjestelmien käytöstä poistoa.

Painettu aikataulukirja ja sen verkkosivujen pdf-versio korvataan 2024 aikana saavutettavuusvaatimukset täyttävällä sähköisellä palvelulla, joka sisältää mahdollisuuden tulostaa aikatauluja tarvittaessa itse tai palvelupisteellä. Muutos vähentää pitkällä aikavälillä kustannuksia ja vapauttaa resursseja matkustajainformaation muuhun kehittämiseen, kuten pysäkki-informaation kehittämiseen.

Viestinnän ja markkinoinnin resurssia lisätään ja kohdistetaan vuonna 2024 erityisesti asiakashankintaan, lipputuotteiden ja maksutapojen markkinointiin. Tavoitteena on tuoda esiin käyttäjänäkökulmasta helpommin lähestyttävä, vaivaton, taloudellisesti ja ympäristölle kestävä tapa liikkua.

Linjastoa kehitetään nykyisestä linjastosta ja aikatauluista saatavien kokemusten ja palautteen, uuden tavoitepalvelutason, sekä jäsenkuntien resurssien ja tahtotilan mukaisesti. Linjaston tulevissa muutoksissa huomioidaan myös nykyisiä ja tulevia elinkeinoelämän tarpeita erityisesti alueilla, joissa työpaikkojen määrä lisääntyy tulevina vuosina merkittävästi. Nykyisen palvelutason karsimista pyritään välttämään siltä osin, kun sille ei ole vahvoja perusteita esimerkiksi muuttuvan tarpeen tai käyttäjämäärien osalta.

Vuoden 2024 aikana arvioidaan tarve optioiden käyttöön tai sopimusten uudelleen kilpailutukseen vuosina 2025-2026 päättyvien sopimuksien osalta. Mahdolliset kilpailutukset käynnistetään tarvittaessa vuoden 2024 aikana. 2025-2026 päättyvien sopimuksien osuus on noin 40-50% koko LSL:n liikenteestä, sisältäen kuntien sisäisen liikenteen lisäksi myös lähes kaiken kuntien välisen seutuliiikenteen.

Uusien liikkumispalveluiden, kuten sähköisen autonomisen liikenteen kehitystä ja taloudellista kannattavuutta seurataan ja käydään markkinavuoropuhelua kehityksestä. Kehityksen ja sääntelyn mahdollistaessa säästöt liikennöintikustannuksissa, voidaan palveluiden käyttöönottoa mahdollistaa hankinnoissa. Kohtuullisten kustannusten tai ulkopuolisen rahoituksen mahdollistamia autonomisia kokeiluja ja pilotointia voidaan toteuttaa niihin soveltuvissa kohteissa.

Kutsuohjatun palveluliikenteen tilausta ja tiedonkeruuta kehitetään.

Seudulliselle joukkoliikenteelle luodaan strategisia pitkänaikavälin tavoitteita pitkäjänteisen kehityksen mahdollistamiseksi ja kehittämisen suunnan selkeyttämiseksi.

Kaupunkipyöräjärjestelmän lipputuotteita ja asemasijain- teja kehitetään 2023 kauden kokemuksen ja palautteen perusteella. Kaupunkipyöräjärjestelmään etsitään keinoja lisätä käyttäjämääriä ja tuloja tulevina kausina.

Toimintaa kuvaava mittari	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024
Talous:			
Toimintamenot/asukas (brutto)	197 €	208 €	210 €
Toimintatulot/asukas	146 €	146 €	144 €